

Johdatus yliopistomatematiikkaan

Jokke Häsä

Matematiikan ja tilastotieteen laitos

Luento 23, ke 7.12.2016

Periodin loppu

- Tämä on viimeinen luento
- Tänään tai huomenna ilmestyvät viimeiset harjoitustehtävät (nro 12)
- Harjoituksen 12 palautuspäivä on ke 14.12.
- Ylimääräistä ohjausta on tarjolla to 15.12. ja pe 16.12. (ajoista tiedotetaan kurssisivulla myöhemmin)
- Toinen kurssikoe on ma 19.12. klo 8.15-10.45
- Harjoitusten 11 ja 12 korjausten viimeinen palautuspäivä on ke 21.12.

Kuvausten yhdistäminen laskutoimituksena

- Ajattele kuvauksia yksittäisinä alkioina, eräänlaisina "lukuina"
- Ajattele kuvauksen yhdistämistä eräänlaisena "kertolaskuna"
- Tunnetusti $\text{id} \circ f = f$ ja $f \circ \text{id} = f$. Mitä lukua kuvaus id siis vastaa?
- Miten tulkitset lukujen maailmassa yhtälön $f \circ g = \text{id}$?
- Entä yhtälön $(f \circ g) \circ h = f \circ (g \circ h)$?
- Algebran ja lineaarialgebran kursseilla käytetään tätä näkökulmaa

Esimerkki: Jaollisuusrelaatio

- Määritellään relaatio R joukossa $\{2, \dots, 10\}$ niin, että mRn jos m jakaa luvun n
- Mitä alkioita relaatioon R kuuluu?
- Piirrä relaatio R nuolikaaviona
- Piirrä relaatio R koordinaatistoon
- Miten sijoittuisivat relaatiossa luvut 0 ja 1?

Relaatioiden ominaisuuksia

Olkoon R joukon X relaatio

- Refleksiivisyys: kaikilla $x \in X$ pätee xRx
- Symmetrisyys: kaikilla $x, y \in X$ pätee, että jos xRy , niin yRx
- Transitiiivisyys: kaikilla $x, y, z \in X$ pätee, että jos xRy ja yRz , niin xRz

Pohdittavaa:

- 1) Voiko R olla transitiiivinen, jos X on yksiö?
- 2) Onko edellinen jaollisuusrelaatio refleksiivinen, symmetrinen tai transitiiivinen?

Relaatioiden sovelluksia

- Ekvivalenssirelaatioita käytetään alkioiden samastamiseen, esim. parilliset ja parittomat luvut
- Jaollisuusrelaatiota käytetään lukuteoriassa
- Jaollisuusrelaatio on esimerkki yleisemmästä *järjestysrelaatiosta*
- Kuvaukset voidaan määrittellä tietynlaisina joukkojen X ja Y välisinä relaatioina
- Tällä kurssilla on määritelty vain kaksipaikkaiset relaatiot; yleisemmin voidaan määrittellä monipaikkaisia relaatioita karteesisen tulon $A \times B \times C \times \dots$ osajoukkona
- Relaatiotietokannat sisältävät kaiken datan monipaikkaisina relaatioina (esim. SQL-kieli on kehitetty relaatiotietokantoja varten)